

Osnivanje i organizacija institucija u kulturi

Vujić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:599558>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ

IVANA VUJIĆ

**OSNIVANJE I ORGANIZACIJA INSTITUCIJA U
KULTURI**

ZAVRŠNI RAD

MENTORICA:

Marija Tolušić, univ.spec.oec., viša predavačica

Osijek, 2020.

Sažetak

Osnivanje, rad i prestanak institucija u kulturi uređen je mnogobrojnim propisima, zakonskim i podzakonskim aktima. Institucije u kulturi čine: knjižnice, muzeji, arhivi, galerije, kazališta, kinematografi, glazbene ustanove i polivalentne ustanove kulture. Ustanova je samostalna u obavljanju svoje djelatnosti i u poslovanju sukladno zakonu, na zakonu utemeljenom propisu i aktu o osnivanju. Rad ustanova je javan. Ustanova može u pravnom prometu stjecati prava i preuzimati obveze, može biti vlasnikom pokretnih i nepokretnih stvari, te može biti strankom u postupcima pred sudovima, drugim državnim organima i tijelima s javnim ovlastima. Ustanovu može osnovati domaća i strana fizička i pravna osoba.

Organizacija institucionalne kulture u Hrvatskoj na izvjestan je način već grubo zacrtana propisima koji uređuju pojedine djelatnosti u kulturi, kroz brojne norme i standarde.

Arhivsku djelatnost obavljaju, kao javne ustanove, Hrvatski državni arhiv, područni državni arhivi te arhivi jedinica lokalne samouprave i uprave. Državni arhiv u Osijeku osnovan je 1809. godine (službeno 1947.) i pokrivao je područje „velikog kotara Osijek“ tj. današnju Osječko-baranjsku, Vukovarsko-srijemsku i Virovitičko-podravsku županiju. Kroz povijest prošao je razne države i nadležnosti. U Domovinskom ratu bio je teško oštećen, zatim obnovljen i nastavlja s radom do današnjih dana.

Ključne riječi: *institucije u kulturi, organizacija kulture, arhiv, Državni arhiv u Osijeku*

Abstract

Establishment, operation and termination of cultural institutions regulated by numerous regulations, laws and bylaws. Institutions in culture consist of: libraries, museums, archives, galleries, theaters, cinemas, music institutions and polyvalent cultural institutions. The institution is independent in performing its activities and in operating in accordance with the law, a law-based regulation and the founding act. The work of the institutions is public. The institution may acquire rights and assume obligations in legal transactions, may be the owner of movable and immovable property, and may be a party to proceedings before courts, other state bodies and bodies with public authority. The institution may be established by domestic and foreign natural and legal persons.

The organization of institutional culture in Croatia is, in a way, already roughly defined by regulations governing certain activities in culture, through numerous norms and standards.

Archival activity is performed, as public institutions, by the Croatian State Archives, regional state archives, and archives of local self-government and administration units. The State Archives in Osijek was founded in 1809 (officially 1947) and covered the area of the "great district of Osijek", is today's Osijek-Baranja, Vukovar-Srijem and Virovitica-Podravina counties. He has gone through various states and jurisdictions throughout history. It was severely damaged in the Homeland War, then rebuilt and continues to operate to this day.

Key words: cultural institutions, cultural organization, archive, State Archives in Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. INSTITUCIJE U KULTURI U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJIHOVO OSNIVANJE	2
2.1. Osnivanje knjižnica	4
2.2. Osnivanje muzeja i galerija	6
2.2.1. Izložbene i prodajne galerije	8
2.3. Osnivanje kazališta	9
2.4. Osnivanje polivalentnih ustanova za kulturu	9
2.4.1. Javne ustanove u kulturi općeg tipa i javne glazbene ustanove	10
2.4.2. Ustanove u kulturi općeg tipa	10
2.5. Osnivanje kinematografa	10
2.6. Osnivanje arhiva	11
3. ORGANIZACIJA INSTITUCIJA U KULTURI	13
3.1. Organizacijske strukture	13
3.1.1. Hijerarhijske organizacijske strukture	13
3.1.2. Mrežne organizacijske strukture	17
4. ORGANIZACIJA RADA ARHIVA	18
4.1. Organizacija arhivske djelatnosti	18
5. DRŽAVNI ARHIV U OSIJEKU	22
5.1. Povijest arhiva	22
5.2. Djelatnosti arhiva i teritorijalna nadležnost	24
5.3. Ustroj arhiva	24
6. ZAKLJUČAK	26
7. LITERATURA	27
8. PRILOZI	29

1. UVOD

Bez obzira kako definirali kulturu ona se odvija kroz različite organizacijske strukture koje najčešće nazivamo institucijama.

Institucije u kulturi čine: knjižnice, muzeji, arhivi, galerije, kazališta, kinematografi, glazbene ustanove i polivalentne ustanove kulture.

Kako navodi Antolović (2010) da bi se ostvario nacionalni duhovni preporod i sačuvala kulturna baština i kulturni identitet doneseni su i usvojeni brojni zakonski propisi i akti, koji bi trebali olakšati i ubrzati razvoj brojnih djelatnosti u kulturi. No kako je nastanak, odnosno osnivanje, tijekom rada ili pak prestanak s radom institucija u kulturi detaljno određen mnoštvom zakonskih propisa oni se u praksi nerijetko preklapaju i predstavljaju problem te kompliciraju njihov rad s obzirom na potrebu da se izabere najučinkovitiji oblik djelovanja u kulturi.

Cilj ovog rada je prikazati pojedine institucije u kulturi koje egzistiraju u Republici Hrvatskoj, načine i svrhu osnivanja institucija u kulturi te njihov rad tj. način organizacije. Poseban naglasak stavljen je na osnivanje i organizaciju arhiva, odnosno Državnog arhiva u Osijeku kao jednu od sedamnaest podružnica.

Državni arhiv u Osijeku, čije je osnivanje i rad prikazan u ovom završnom radu, jedna je od osamnaest ispostava Hrvatskog državnog arhiva sa sjedištem u Zagrebu. Kao i Hrvatski državni arhiv tako i područni Državni arhivi imaju svoj cilj, odnosno prikupljati gradivo državnih/područnih tijela, pravnih osoba javnih ovlasti, javnih službi. Tako Državni arhiv u Osijeku prikuplja građu i stvara fondove regionalnih i sudskih tijela, škola, bolnica i medicinskih ustanova, gospodarskih subjekata, ali i institucija u kulturi i kulturnih udruženja. Prikupljeno i sistematizirano gradivo temelj je za stvaranje zbirki i publikacija koje su temelj za izučavanje povijesne, gospodarske, političke i kulturne povijesti područja/regije za koje je nadležan sam arhiv.

2. INSTITUCIJE U KULTURI U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJIHOVO OSNIVANJE

Kako je rečeno, kulturna djelatnost se odvija kroz različite institucije koje pravno-organizacijski mogu biti različito ustrojene. Najveći broj institucija u kulturi u Republici Hrvatskoj osnovano je i ustrojeno kao ustanova (kazališta, škole, muzeji, arhivi knjižnice). , ali pojavljuju se i manji broj institucija ustrojenih kao trgovačka društva, obrti, samostalna zanimanja, (npr. galerije, ateljei) i udruge. Većina njih su neprofitne organizacije financirane od strane osnivača (države ili lokalnih tijela). Zbog svih njihovih specifičnosti doneseni su brojni zakonski akti koji osim što reguliraju njihov nastanak i rad izazivaju u stvarnosti i brojne nedoumice i probleme.

Broj institucija u kulturi, a prije svega mislimo na kazališta, kinematografe, knjižnice i muzeje i godinama se mijenjao, odnosno institucije su se osnivale i prestajale s radom. Njihovo kretanje pokazano je u sljedećim tablicama (tablica 1. i 2.)

Tablica 1. Broj kulturnih institucija u Republici Hrvatskoj

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Kazališta	93	98	91	95	101
Kinematografi	159	164	156	166	176
Muzeji	-	222	-	-	162

Izvor: pripremila autorica prema „Hrvatska u brojkama 2019“, DSZ, str. 33, dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2019.pdf

Vidljivo je da se broj kazališta i kinematografa iz godine u godinu mijenja, tj. izmjenjuju se razdoblja rasta i pada dok muzeji od 2015. godine do 2018. godine imaju značajan pad, razlog takvom stanju su međusobna udruživanja i povezivanja pojedinih muzeja.

Tablica 2. Broj i tipovi knjižnica u Republici Hrvatskoj

	2007.	2010.	2013.	2016.
Nacionalna knjižnica	1	1	1	1
Sveučilišne knjižnice	4	-	-	7
Knjižnice visokih učilišta	129	137	152	118
Opće znanstvene knjižnice	4	4	4	2
Specijalne knjižnice	156	148	153	146
Samostanske knjižnice	19	14	-	-
Narodne knjižnice	257	249	269	277
Školske knjižnice	1 115	1 178	1 202	1 217
Ukupno	1 685	1 731	1 781	1 768

Izvor: pripremila autorica prema „Hrvatska u brojkama 2019“, DSZ, str. 33, dostupno na

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2019.pdf

Iz prethodne tablice vidljivo je kako se u proteklih nekoliko godina povećao broj knjižnica i to najviše školskih jer su se u periodu od 2007. do 2016.g. osnovalo stotinjak škola, a svaka od njih u svom sastavu ima i knjižnicu.

Veliki dio institucija u kulturi organizirano je kao ustanova. Ustanovu možemo definirati kao „pravni subjekt čije je osnivanje i ustrojstvo uređeno zakonom o ustanovama. Ustanova se osniva za trajno obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, informiranja, športa, tjelesne kulture, tehničke kulture, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, skrbi o invalidima i druge djelatnosti, ako se ne obavljaju radi stjecanja dobiti. Ustanova je samostalna u obavljanju svoje djelatnosti i u poslovanju sukladno zakonu, na zakonu utemeljenom propisu i aktu o osnivanju“ navedeno je u Hrvatskoj enciklopediji.

Kao što smo već naznačili institucionalnu kulturu čine institucije arhiva, muzeja i galerija, knjižnica, kazališta, kinematografa, glazbenih ustanova, te polivalentnih ustanova kulture.

2.1.Osnivanje knjižnica

Već oko 4 000. godina pr. Kr., u Mezopotamiji razvija se pismo. Glinene pločice, zatim papirus i pergament bili su podložak za zapisivanje. Kako su ljudi kroz godine nakupili pozamašan broj spisa, došlo je do potrebe da ih se sačuva pa su tako počeli osnivati knjižnice. Najstarijom knjižnicom smatra se ona egipatskoga cara Osimanziosa. Prve knjige zapravo su činili svitci pisani na papirusu. Narodi Mezopotamije imali su uređene knjižnice već oko 700. godine pr. Kr., a smještali su ih u hramove i palače. Knjige pisane na glinenim pločicama, klinastim pismom, bile su raspoređene prema područjima znanosti i činile su zbirke. Takve glinene pločice činile su knjižni fond prvih knjižnica. Asurbanipalova knjižnica bila je jedna od prvih pravih knjižnica i imala je oko 22 000 glinenih pločica. U svojim počecima, od vremena Antike knjižnice su bile dostupne samo znanstvenicima, a tek puno kasnije postale su otvorene za javnost. U srednjem vijeku knjižnice su bile uglavnom vezane za crkvene krugove jer su svećenici bili ona manjina koja je znala čitati i pisati. U svom razvoju prilagođavale su se potrebama pojedinih zajednica, usavršavale svoj rad s ciljem čuvanja zapisa i pisanih materijala za buduće generacije

Prema *online* Hrvatskoj enciklopediji Knjižnica (biblioteka) je „uređena zbirka pisane, tiskane ili druge grafičke, zvučne, vizualne i elektroničke građe (uključujući filmove, fotografije, vrpce, mikrooblike, diskove i računalne datoteke te programe); naziv i za zgradu ili prostor u kojem je zbirka smještena, obično posebno projektiran, izgrađen i opremljen za tu namjenu. Knjižničnu građu sustavno odabire, prikuplja, stručno obrađuje, pohranjuje, zaštićuje, priprema i daje na korištenje (čitanje, učenje, stručno i znanstveno istraživanje) stručno osoblje, knjižničari (bibliotekari). Prema sadržaju svojih zbirki knjižnice se dijele na opće (nacionalne, sveučilišne, gradske) i specijalne (medicinske, tehničke, znanstvene, glazbene i sl.), a prema namjeni i korištenju na privatne i javne knjižnice (nacionalne, narodne, sveučilišne, školske, znanstvene i sl.)“

Zakonom o knjižnicama (NN 17/19, 98/19) uređena je „knjižnična djelatnost, uvjeti i način njezina obavljanja, ustrojstvo i način rada knjižnica, knjižnična građa, te pravni položaj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.“ (Antolović, 2010; str. 32). Kako je djelatnost knjižnica od interesa za Republiku Hrvatsku ona se obavlja kao javna služba za koju vrijede i posebna pravila i zakonski propisi. Knjižnice svoju djelatnost mogu obavljati kao samostalne institucije ili pak u

sastavu neke druge institucije kao što su fakulteti, škole, bolnice, instituti, gospodarski subjekti, domovi umirovljenika i slično.

Samostalne knjižnice, kao javne ustanove, mogu osnovati Republika Hrvatska, županije, Grad Zagreb, gradovi i općine. Knjižnicu kao javnu ustanovu, mogu osnovati i ovi javnopravni subjekti zajedno s drugim domaćim pravnim i fizičkim osobama. Knjižnica se osniva aktom o osnivanju. Republika Hrvatska osniva knjižnicu zakonom ili uredbom Vlade Republike Hrvatske, a županije, gradovi i općine odlukom svoga predstavničkog tijela (županijska skupština, Skupština Grada Zagreba, gradsko vijeće, općinsko vijeće). Samostalnu knjižnicu kao ustanovu mogu osnovati i druge domaće pravne i fizičke osobe, donošenjem odluke o osnivanju. Više osnivača može zajednički osnovati samostalnu knjižnicu, a međusobna prava uređuju se u tom slučaju ugovorom. Kod određivanja tijela knjižnice (upravno vijeće i ravnatelj) potrebno je voditi računa da samostalnom knjižnicom, koja ima do pet zaposlenih upravlja ravnatelj, te ona nema upravno vijeće. Dakle, samo knjižnice koje imaju više od pet zaposlenih imaju oba tijela i upravno vijeće i ravnatelja.

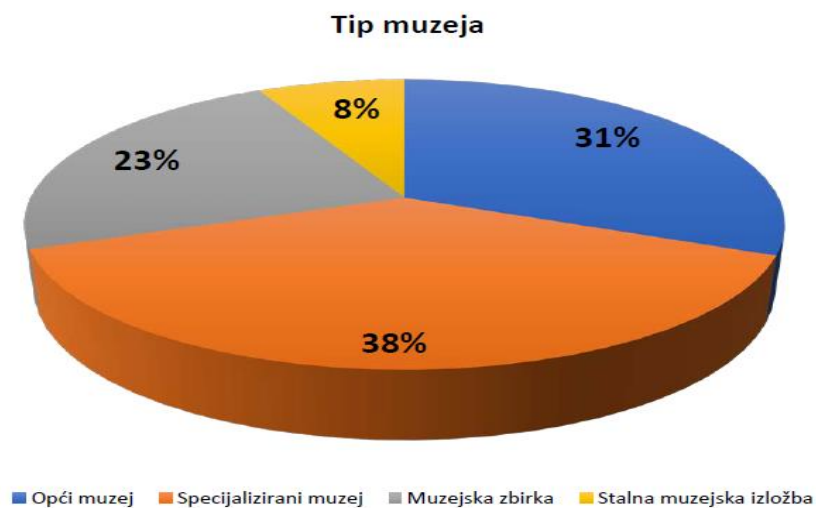
Osnivanje knjižnice započinje kada su osim općih uvjeta propisanih zakonom, osigurani knjižnična građa, prostor i sredstva za rad te stručno osoblje u skladu s zakonom propisani standardi. Potvrdu o zadovoljavanju propisanih uvjeta izdaje ured državne uprave u županijama nadležan za kulturu na čijem se području knjižnica osniva, odnosno gradski ured za kulturu Grada Zagreba, na temelju izvješća knjižnice koja obavlja matičnu djelatnost. Osnivač je dužan ovu potvrdu pribaviti prije traženja ocjene sukladnosti akta o osnivanju javne knjižnice kao javne ustanove sa zakonom, odnosno prije traženja upisa u sudski registar knjižnice kao ustanove. Osnivači knjižnice kao javne ustanove, dužni su od Ministarstva kulture zatražiti ocjenu sukladnosti odluke, sporazuma, odnosno ugovora o osnivanju prema zakonskim propisima. Ta se obveza jedino ne odnosi na Republiku Hrvatsku kao osnivača knjižnice, a najčešće se radi o Nacionalnoj knjižnici. Također, ova obveza ne postoji ako se osniva knjižnica kao obična ustanova. Zakon o knjižnicama također propisuje obvezu osnivanja narodne knjižnice kao javne ustanove za općine i gradove. (Antolović, 2010; str. 33-34)

2.2.Osnivanje muzeja i galerija

Muzej kao institucija javlja se prvi put u egipatskoj Aleksandriji, u helenističkom razdoblju, a muzeji nastali u renesansnoj Italiji su muzeji koji se po svom značenju bitno ne razlikuju od današnjih muzeja. Sama riječ muzej potječe od grčke riječi *Museion*, a značenje joj je „kuća muza“. U povijesnom razvoju muzeja, muzeji se mogu razvrstati u tri perioda (vala razvoja). Prvi oblik u razvoju muzeja su prvi muzeji, muzejski praoblaci, u vremenskom najdužem periodu, a razvili su se iz crkvenih riznica i bogatih pojedinaca. Drugi val u razvoju muzeja je period vezan uz industrijsku revoluciju (od 18. do pred kraj 20.stoljeća) i govori se o tradicionalnim muzejima otvorenim javnosti, a jedan od prvih bio je Britanski muzej (1753.g.). Treći val razvoja muzeja smatraju se muzeji informatičke ere, odnosno muzeji koji u svom radu učestalo koriste suvremenu digitalnu tehniku i tehnologiju kojom se približavaju publici, a danas se već raspravlja o virtualnim muzejima.

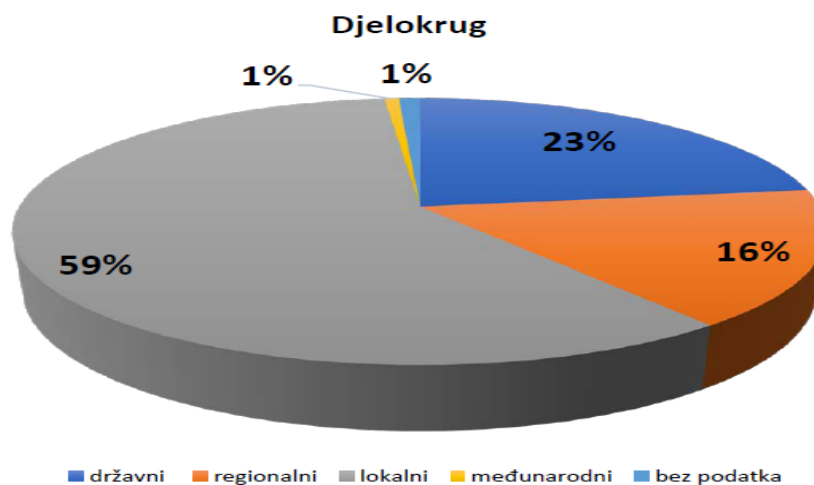
ICOM (International Council of Museums) 1946. službeno je objavio prvu definiciju muzeja, korigirao ju je 2007.godine a ona glasi „ Muzeji su nekomercijalna, javna ustanova u trajnoj službi društva i njegova razvoja, otvorena javnosti, koja prikuplja, čuva, istražuje, komunicira i izlaže materijalna ili nematerijalna nasljeđa čovječanstva i njegove okoline u svrhu edukacije, proučavanja ili uživanja“

U današnje vrijeme muzeje različito klasificiramo, prema nekoliko kriterija, a najčešći je kriterij vrste građe, odnosno posjedovanja artefakata i muzejskih zbirki (opći i specijalizirani), (slika 1) i kriterij područje djelovanja (državne, regionalni, gradske, lokalni ili zavičajni), što je vidljivo je na sljedećoj slici (slika 2). Neki autori ih razvrstavaju i na znanstvene, u koje spadaju povijesni, prirodoslovni, arheološki, etnografski, tehnički i dr. i umjetničke. Umjetnički muzeji bave se djelima likovne umjetnosti kao što su kiparstvo, slikarstvo, grafika, može biti i film, kazalište i glazba.

Slika 1. Vrste muzeja prema vrsti zbirki
Izvor: statistički pregled za 2016., MDC 2017.

Prethodna slika pokazuje kako u Republici Hrvatskoj imamo najviše specijaliziranih muzeja (38%), slijede opći muzeji(31%), muzejske zbirke (23%) te stalne muzejske izložbe (8%).

Slika 2. Vrste muzeja prema području djelovanja
Izvor: statistički pregled za 2016., MDC 2017.

S prethodne slike vidljivo je kako su Republici Hrvatskoj najzastupljeniji lokalni muzeji ili zavičajni, zatim državni, regionalni, a imamo i muzeja od međunarodnog značenja.

Osnivanje, organizacija i rad muzeja uređen je Zakonom o muzejima (NN 61/2018), a kako je njihov rad i od izuzetne važnosti i interesa za Republiku Hrvatsku odvija st također kao javna služba.).

Muzejsku djelatnost mogu obavljati muzeji kao javne ustanove ili ustanove, te galerija kao javne ustanove ili ustanove ako imaju muzejsku građu i zadovoljavaju propisane standarde za osnivanje muzeja.. Muzeje i galerije mogu osnovati Republika Hrvatska, županije, Grad Zagreb, gradovi i općine. I oni se osnivaju aktom o osnivanju. Republika Hrvatska osniva ove javne ustanove zakonom ili uredbom Vlade Republike Hrvatske, a županije, gradovi i općine osnivaju ih odlukom predstavničkih tijela kao što su županijska skupština, Skupština Grada Zagreba, gradsko vijeće, općinsko vijeće i slično.). Muzeje i galerije kao ustanove mogu osnovati domaće pravne i fizičke osobe. Uvjeti za osnivanje muzeja i galerija propisani su također zakonom, a utvrđuje ih rješenjem Ministarstvo kulture po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatskog muzejskog vijeća.(Antolović, 2010; str. 34)

2.2.1. Izložbene i prodajne galerije

Zakonom o muzejima definira se jednim dijelom osnivanje i rad izložbenih i prodajnih galerija, posebice na rad i zapošljavanje stručnog osoblja, iako one ne obavljaju muzejsku djelatnost jer nemaju vlastitu muzejsku građu. Na njih se odnosi i Zakona o ustanovama te kao ustanove imaju svrhu obavljanja djelatnosti izlaganja umjetničkih djela. Prodajne galerije najčešće se osnivaju kao obrt ili trgovačko društvo, odnosno kao društvo s ograničenom odgovornošću-

2.3.Osnivanje kazališta

Prva kazališta pojavljuju se u Grčkoj u 5.st.pr.kr..Razvila su se iz svečanosti i rituala u čast boga Dioniza. Specifičnost kazališta kao kulturne institucije ogleda se u povezivanju različitih oblika umjetničkog izražavanja kao što su glazba, ples, govor i geste u jedinstveni umjetnički oblik.

Prema Hrvatskoj enciklopediji kazalište ima nekoliko značenja. Može predstavljati zgradu ili građevinu kao mjesto u kojem se izvode predstavljačke umjetnosti kao što su drama, opera, balet. Također predstavlja ustanovu, odnosno umjetničku skupinu koja priprema te izvedbene umjetnosti, a u najširem smislu može predstavljati i opus dramskog pisca, glumca ili redatelja. (Hrvatska enciklopedija, 2020.)

Prema Zakonu o kazalištima (NN 71/06, 121/13, 26/14, 98/19) , djelatnost kazališta obavlja se kao javna služba, a mogu je obavljati jednako javna kazališta, privatna kazališta, kazališne družine i kazališne kuće. Kazališta, kazališne družine i kazališne kuće imaju svojstvo pravnih osoba te se upisuju u Registar umjetničkih organizacija pri Ministarstvu kulture, kao i u Očevidnik kazališta koje vodi također Ministarstvo kulture. Većina kazališta u Republici Hrvatskoj osnivaju se ko ustanove te se i zakon o ustanovama također primjenjuje i na ove institucije kulture.

2.4.Osnivanje polivalentnih ustanova za kulturu

Kulturna djelatnost, odnosno izvođačka umjetnost često se preklapa te se spajaju glazba, ples, kiparstvo, slikarstvo i knjižničarstvo pa se tako javlja i potreba za prostorom u kojem će se izvoditi različite kulturne aktivnosti. U tu svrhu osnivaju se ili prenamjenjuju postojeći građevinski objekti (npr. napuštene tvornice, džamije...) u polivalentne kulturne institucije, često zvane domovi kulture.

2.4.1. Javne ustanove u kulturi općeg tipa i javne glazbene ustanove

Prema Antoloviću centri za kulturu, domovi kulture i ostale slične ustanove, odnosno javne ustanove općeg tipa kao i javne glazbene ustanove mogu se osnivati na temelju zakonskih propisa. Osnivači mogu biti Republika Hrvatska, županije, gradovi i općine. Odluke o njihovom osnivanju moraju sadržavati odredbe koje su propisane zakonom o osnivanju. Ministarstvo kulture kao nadležno ministarstvo daje ocjenu sukladnosti odluka sa zakonom. (Antolović, 2010).

2.4.2. Ustanove u kulturi općeg tipa

Kao i javne ustanove općeg tipa tako i ustanove u kulturi općeg tipa mogu se osnivati na temelju zakona. Razlika je u tome što ustanove u kulturi općeg tipa mogu osnivati i domaće i strane pravne i fizičke osobe. Republika Hrvatska, županije, gradovi i općine uključit će se u osnivanje takvih ustanova ako se djelatnost koju će ustanova obavljati ne obavlja kao javna služba i ako se želi izbjeći primjena odredbi Zakona o upravljanju javnim ustanovama u kulturi, koje propisuju način izbora tijela ustanove i uvjete za njihov izbor. Odluka o osnivanju te ustanove mora sadržavati odredbe propisane zakonom pa se tako i na ustrojstvo, tijela ustanove kao i sam prestanak rada moraju primjenjivati odredbe zakona. (Antolović, 2010).

2.5. Osnivanje kinematografa

Prvi komercijalni kinematograf otvoren je 14. travnja 1894. godine u New Yorku, na uglu Broadwaya i 27. ulice. Prostor je sadržavao deset Edisonovih uređaja imena Kinetoscope koji su bili veličine ormara od metar, a koji je bio namijenjen samo jednom gledatelju.

Prema Hrvatskoj enciklopediji kinematograf (kino) naziv je za dvoranu ili zgradu koja je opremljena za prikazivanje filmova i tomu namijenjena. Prvi su se filmovi projicirali su se na raznim mjestima kao što su šatori, ugostiteljski objekti ili na otvorenome, a bili su organizirani i putujući kinematografi. Zbog velike zapaljivosti filmske vrpce često su se događali požari pa je tako bilo potrebno propisima urediti specifikacije za izgradnju posebnih prostora i objekata za

prikazivanje filmova u kojima je projekcijska kabina bila odvojena od gledališta i zaslona na koji se filmovi projiciraju. Modernije kinodvorane počele su se graditi početkom dvadesetog stoljeća u SAD-u, a u Europi tek nakon I. svjetskog rata. Od sredine dvadesetog stoljeća zbog sve manjeg broja gledatelja kino dvorane su sve manje pa nastaju danas zvani „multipleksi“ Postoje i specijalizirana kina (npr. art kino ili drive in kina), U suvremenim kinematografima veliki naglasak se stavlja na ozvučenje i projekcijske tehnike (tri ili četiri D projekcije) kako bi se postigao što veći užitak i udobnost pri gledanju filmova.

Zakon o kinematografiji, odnosno audiovizualnim djelatnostima koja uključuju i kinematografiju pod pojmom kinematografija podrazumijeva proizvodnju, promet, prikazivanje te čuvanje filmova kao i drugog filmskog materijala, ali i širenje filmske kulture. Kinematografsku djelatnost, odnosno distribuciju audiovizualnih sadržaja, odnosno filmova mogu obavljati trgovačka društva. Trgovačko društvo koje se bavi proizvodnjom filmova (producent), mora imati registriranu djelatnost, za koju nisu predviđeni posebni uvjeti, ali, mora imati odluku nadležnog upravnog tijela da udovoljava tehničkim, zdravstvenim i ekološkim uvjetima, sukladno Zakonu o trgovačkim društvima

2.6.Osnivanje arhiva

Kako govori Pavelin (2017) društvo je razvilo tehnike bilježenja i popisivanja resursa kao što su zemljište, porez, vojna služba i sl. kako bi lakše njime upravljali, ali i da bi ga koristili kao sredstvo utjecaja na društvene vrijednosti i procese. Prvi arhivi javljaju se već u drevnoj Mezopotamiji, Egiptu, Kini, ali i Americi prije Kolumbovog otkrića. Tako su se u arhivima visokorazvijenih civilizacija odražavali općepolitički i upravni ciljevi države i društva. U srednjem vijeku dolazi do obnove rimske pravne tradicije, a arhiv se poistovjećuje s riznicom, kojoj je glavni cilj u upravljanju arhivima bio zadržati dokaz o pravnim i poslovnim transakcijama, kao i povijesni dokaz o ličnostima i događajima koji su smatrani vrijednim pamćenja u tom vremenu. Dokumenti su imali pravni, imovinsko pravni i politički karakter, a dokumentiralo se u svrhu praćenja i provedbe upravnih i poslovnih procesa. Pod utjecajem francuske revolucije moderni arhivi omogućuju lakšu dostupnost arhivskog gradiva pa ih tako sve više počinju popunjavati skupine znanstvenika koji zagovaraju njegovu upotrebu. Sve većom upotrebom građe i razvojem

arhivističkog pokreta, arhivistika se profesionalizira, arhivisti se organiziraju i uspostavlja se međusobna komunikacija po pitanju politike, raznih procedura, ali i akademskog obrazovanja i etičkih standarda struke. U 19. st. arhivisti su smatrali kako arhivsko gradivo treba biti primarni izvor informacija korišten pri učenju.

Kako govori Antolović osnivanje arhiva i arhivskih službi obavlja se sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (NN61/2018), a obavlja se kao javna služba obvezno na cijelom području Republike Hrvatske . Javne ustanove koje obavljaju arhivsku službu su Hrvatski državni arhiv, područni državni arhivi, te arhivi jedinica područne (regionalne) samouprave. Sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima i drugim propisima, određene poslove arhivske službe mogu obavljati i specijalizirani arhivi te privatni arhivi. Tek nakon ispunjavanja zakonom propisanih uvjeta može se osnovati arhiv. Rješenje o postojanju uvjeta za osnivanja arhiva jedinica područne (regionalne) samouprave, te specijaliziranih i privatnih arhiva, donosi Ministarstvo kulture.

Osnivanjem državnih arhiva bavi se Republika Hrvatska, dok se jedinice područne (regionalne) samouprave bave osnivanjem svoje arhive, sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima. „Akt o osnivanju ima oblik uredbe Vlade Republike Hrvatske ili zakona, odnosno odluke koju donosi predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave. Više jedinica područne regionalne samouprave mogu osnovati zajednički arhiv, a međusobne odnose urediti ugovorom. Specijalizirane i privatne arhive kao ustanove (sveučilišni arhivi, gospodarski arhivi, arhivi vjerskih zajednica, arhivi banaka i dr.) mogu osnovati domaće pravne i fizičke osobe.“ (Antolović, 2010.;str. 35.)

3. ORGANIZACIJA INSTITUCIJA U KULTURI

Iako je uz osnivanje i rad institucija kulture zakonom određena i organizacijska struktura pojedinih institucija u kulturi nužno je organizaciju prilagođavati promjenama u društvu i zahtjevima korisnika/publike

Kako bi se što bolje uspostavila organizacija u instituciji kulture, potrebno je razmotriti njezine sastavnice. Različiti autori navode različite sastavnice organizacije, a prema Antoloviću (2010) temeljne sastavnica organizacije su:

- organizacijska struktura,
- neformalna organizacija,
- poslovni proces,
- strategija i
- ljudski potencijali (Antolović, 2010.)

3.1.Organizacijske strukture

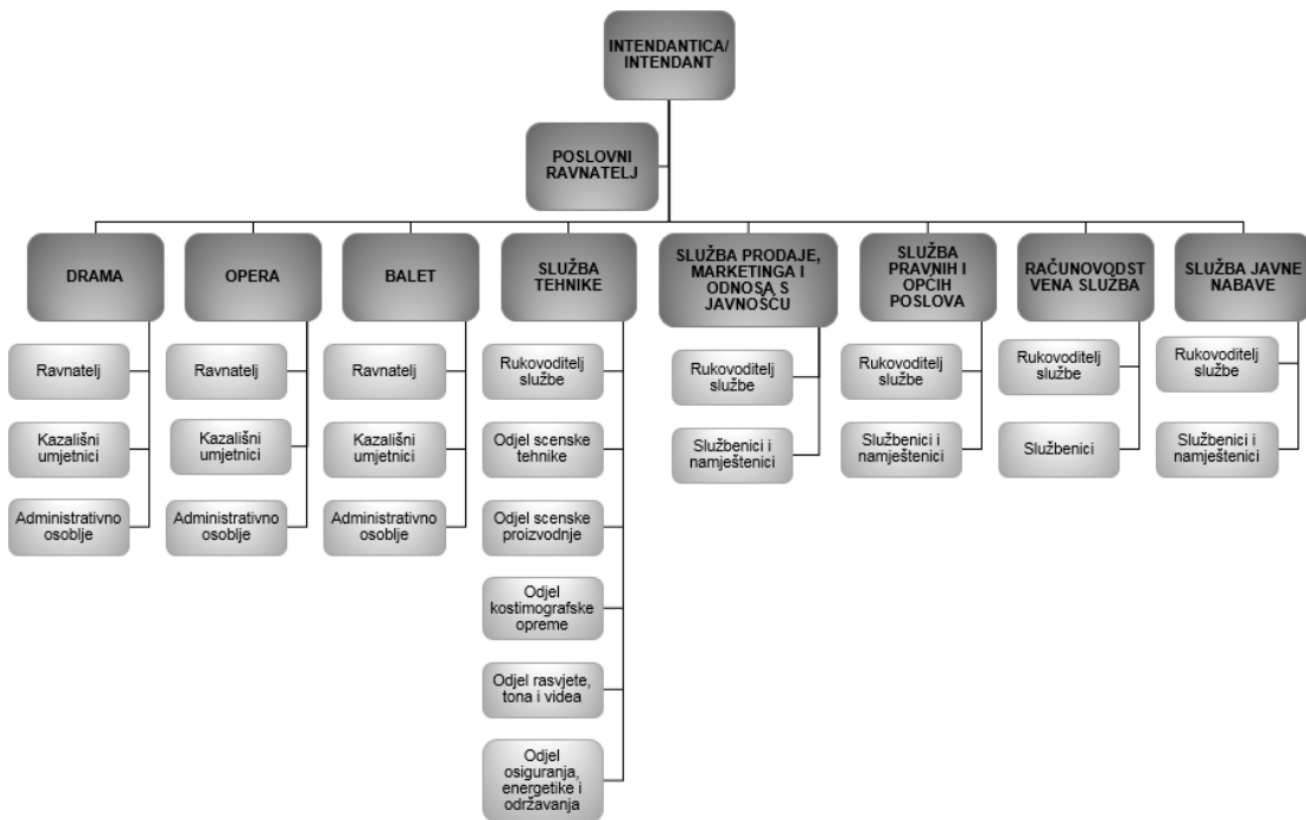
Organizacijska struktura nekog subjekta, odnosno institucije kulture ovisi o ostvarenju njihovih ciljeva, ali i poznavanju prednosti i nedostataka pojedinih postojećih vrsta organizacijskih struktura. Općenito razlikuju se hijerarhijske i mrežne organizacijske strukture.

3.1.1. Hijerarhijske organizacijske strukture

Hijerarhijske strukture mogu se razlikovati te razlikujemo funkcionalnu, divizijsku, kombiniranu, matričnu i tenzorsku organizacijsku kulturu.

Funkcionalna organizacijska struktura za uspostavu organizacije kao glavni kriterij uzima funkciju pojedinog ustrojbenog segmenta. Najčešće se koristi u manjim organizacijama koje organiziraju izvršitelje prema funkciji koju obavljaju. U malim organizacijama koje se najčešće nalaze na

području kulture, a radi racionalnog poslovanja vrlo često jedna osoba obavlja više različitih poslova. Ovakva vrsta organizacije najstariji je oblik poslovne organizacije i do danas velik broj institucija u kulturi zasniva svoj rad na funkcionalnoj organizacijskoj strukturi pa tako u organizaciji kazališta nailazimo na ustrojstvene jedinice: drame, opere, baleta, orkestra, ili kod polivalentnih kulturnih institucija imamo: muzejsku zbirku, knjižnicu, kino. (Antolović, 2010) Oblik funkcionalne organizacijske strukture vidljiv je na sljedećoj slici (slika 3.)

Slika 3. Funkcionalna organizacija HNK u Zagrebu

Izvor: <https://www.hnk.hr/media/uploads/dokumenti/strate%C5%A1ki-plan-hnk-2017-2019-2.pdf>

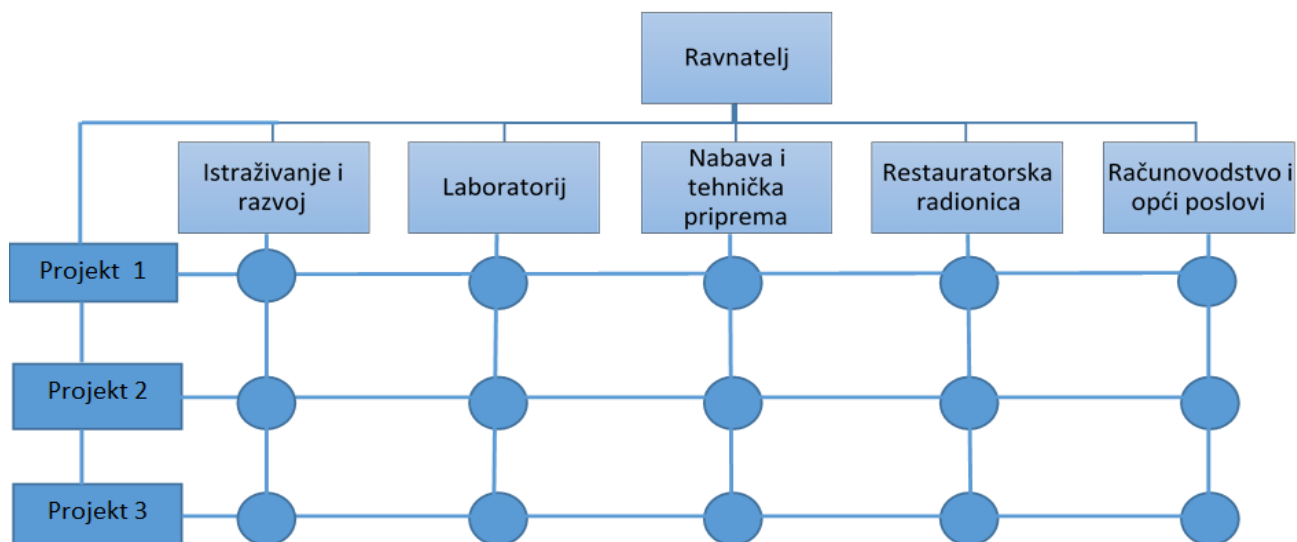
U većim organizacijama pa tako i u većim institucijama kulture češće je zastupljena *divizijska* organizacijska struktura.(slika 4.). Tako oni mogu biti proizvodi i usluge, potrošači ili organizacija prema teritorijalnom načelu. Ovaj organizacijski oblik najčešće se javlja kao posljedica približavanja kulturne ponude građanima, a postoje tri osnovne vrste divizija: prema vrstama pružanja usluga, prema teritoriju i prema korisnicima. (Antolović, 2010).

Slika 4. Divizijska organizacija polivalentne ustanove kulture

Izvor: Pripremila autorica prema Antolović, J. (2010). *Organizacija i kultura*, Zagreb, Hadrijan d.o.o.; str.45.

Matrična organizacijska struktura koristi prednosti funkcionalne i divizijske strukture. Najčešće ju nalazimo kod institucija u kulturi koje dio ili svu djelatnost obavljaju kroz projekte ili programe. Kod ove vrste organizacijske strukture je dvojna odgovornost, prema voditelju organizacijske jedinice prema voditelju projekta. Primjer iz prakse (slika 5) je organizacija restauratorske djelatnosti kod koje je prisutna ovakva organizacija. (Antolović, 2010.)

Slika 5. Matrična organizacija restauratorske ustanove

Izvor: Pripremila autorica prema Antolović, J. (2010.); *Organizacija i kultura*, Zagreb, Hadrijan d.o.o., str. 46.

Tenzorska organizacijska struktura uzima u obzir najmanje tri dimenzije, a to su: funkcije organizacije, teritorijalnost ustrojstvene jedinice i predmet djelatnosti ili projekti (programi). Tenzorski oblik organizacijske strukture vrlo je rijedak u institucijama kulture, a kao primjer može se uzeti restauratorsku djelatnost u kojoj bi institucionalna organizacijska struktura trebala uvažiti: funkcionalnu organizaciju središnjice, podjelu na posebne ustrojstvene jedinice koje obavljaju restauratorske poslove na pokretnoj, nepokretnoj i arheološkoj baštini te njihovu teritorijalnu podjelu. (Antolović, 2010)

3.1.2. Mrežne organizacijske strukture

Mrežne strukture su noviji oblik organizacijskih struktura u kojima su pojedine organizacijske jedinice (poslovi) povezane, odnosno umrežene informacijskim vezama i nema prisutnosti hijerarhije, odnosno nadređenosti i podređenosti. Najveća prednost i odlika ovakvih organizacijskih struktura je u fleksibilnosti i mogućoj promjeni povezivanja pojedinih organizacijskih jedinica (poslova).

4. ORGANIZACIJA RADA ARHIVA

Kako su arhivi specijalizirane organizacije u kulturi s jasno određenom svrhom i ciljem te je zakonom propisan njihov rad tako im je i organizacijska struktura formalizirana. Na području Republike Hrvatske arhivska djelatnost obavlja se kao javna služba, a kao javne ustanove obavljaju je Hrvatski državni arhiv, područni državni arhivi, te arhivi jedinica lokalne samouprave i uprave. Ponekad poslove arhivske službe mogu, kao ustanove, obavljati specijalizirani i privatni arhivi prema određenom zakonu i drugim propisima. Hrvatski državni arhiv je središnji i matični državni arhiv koji se bavi arhivskom službom za arhivsko i registraturno gradivo državnih tijela, javnih ustanova i poduzeća, obitelji i pojedinaca kao i pravnih osoba čija se djelatnost obavlja na većem dijelu Republike Hrvatske ili ima posebno važno značenje za Republiku Hrvatsku. Zbog velikog broja zapisa, odnosno arhivskog gradiva koji se mjeri u kilometrima uspostavljaju se područni državni arhivi koji obavljaju arhivsku službu za područje jedne ili više jedinica lokalne samouprave i uprave te prikupljaju, sređuju i čuvaju gradivo nastalo na području djelovanja toga arhiva. (Antolović, 2010.) „Arhivi jedinica lokalne samouprave i uprave čuvaju, zaštićuju, obrađuju i koriste javno arhivsko gradivo tijela lokalne samouprave i uprave i njihovih javnih službi. Specijalizirani i privatni arhivi (sveučilišni arhivi, gospodarski arhivi, arhivi vjerskih zajednica, arhivi banaka i dr.) mogu prikupljati i čuvati arhivsko i registraturno gradivo nastalo radom svojih osnivača i drugih domaćih pravnih i fizičkih osoba.“(Antolović, 2010: 51.)

4.1. Organizacija arhivske djelatnosti

Djelatnosti koje obavlja Hrvatski državni arhiv, a propisana je Zakonom o arhivima i arhivskoj djelatnosti, a što je navedeno i na web stranici Državnog arhiva u Osijeku (<http://www.arhiv.hr>) su:

- „vođenje Registra fondova i zbirki Republike Hrvatske
- obavljanje informacijsko-dokumentacijske službe na području Republike Hrvatske
- vođenje evidencije o arhivskome gradivu inozemnih arhiva koje je od značenja za Republiku Hrvatsku, kao i o arhivskome gradivu iseljene Hrvatske

- vođenje Upisnika svih arhiva i Upisnika vlasnika arhivskoga gradiva Republike Hrvatske u privatnome vlasništvu
- davanje mišljenja ministru kulture o programima rada državnih arhiva
- izrađivanje plana školovanja i drugih oblika stručne izobrazbe
- poticanje stvaratelja arhivskoga gradiva u svojoj nadležnosti da stvaraju i primjereno organiziraju svoju dokumentaciju i pružanje stručne pomoći u upravljanju tom dokumentacijom
- vrednovanje dokumentacije koja nastaje radom stvaratelja radi trajnoga čuvanja najvrjednije dokumentacije
- neposredno nadziranje rada arhiva i drugih imatelja izvan sustava državnih arhiva
- preuzimanje i prikupljanje dokumentacije trajne vrijednosti i skrb za njezinu dugoročnu zaštitu i čuvanje
- sređivanje arhivskoga gradiva i izradu obavijesnih pomagala, kao i njihovo objavljivanje, kako bi se korisnicima olakšao pristup informacijama koje traže
- omogućavanje i poticanje korištenja arhivskoga gradiva u znanstvenim i drugim istraživanjima, obrazovanju i kulturnim aktivnostima, osiguravanje dostupnosti arhivskoga gradiva kao sredstva za zaštitu osobnih i kolektivnih prava i interesa te za ostvarenje prava javnosti na uvid u djelovanje javnih služba
- skrb za unaprjeđenje arhivske djelatnosti kako bi kvaliteta usluga koje arhiv pruža korisnicima bila primjerena potrebama i očekivanjima
- obavljanje sigurnosnoga i zaštitnoga snimanja te konzerviranja i restauriranja arhivskoga gradiva
- promociju arhiva i arhivskoga gradiva užoj i široj zajednici, samostalno i u suradnji s drugim institucijama

„Državni arhivi mogu objavljivati gradivo i izdavati druge stručne publikacije iz svoga djelokruga, izrađivati i objavljivati znanstvene studije, organizirati znanstvene i stručne skupove, biti nositelji znanstvenih i stručnih projekata ili sudjelovati u ostvarenju znanstvenih i stručnih projekata drugih ustanova.“ (Antolović, 2010; str. 53.).

Hrvatski je državni arhiv središnja arhivska ustanova zadužena za matične i razvojne poslove nacionalne arhivske službe, skrbi o evidencijama arhivskoga gradiva na nacionalnoj razini te planira i usklađuj stručni rad arhiva. Temeljna je zadaća Hrvatskoga državnog arhiva prikupiti i sačuvati najvrjednije arhivsko gradivo i učiniti ga trajno dostupnim svakomu građaninu, što proizlazi iz činjenice da su i arhivi javne ustanove.

4.2.Odjeli i odsjeci Hrvatskoga državnog arhiva:

Organizacijsku strukturu HDA čini niz odjela i to

- „Odjel za zaštitu i obradu arhivskog gradiva
- Hrvatska kinoteka
- Odjel za informacije i komunikaciju
- Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju
- Središnji fotolaboratorij
- Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije
- Odjel općih i računovodstvenih poslova
- Odjel depozit Zagrebačke nadbiskupije
- Zavod „Ivan Kukuljević Sakcinski“ (<http://www.arhiv.hrj>)

O svom radu arhivi vode evidencije kroz zakonom propisanu dokumentaciju, odnosno knjige, a to su knjiga „primljenoga arhivskog gradiva, opći našastar arhivskog gradiva i našastare za pojedine fondove i zbirke, knjigu pohranjenoga arhivskog gradiva, knjigu snimljenoga arhivskog gradiva, te knjigu restauriranoga i konzerviranoga arhivskoga gradiva, evidenciju o stvarateljima i imateljima arhivskoga i registraturnoga gradiva na svom području, evidenciju o korištenju arhivskoga gradiva.“ (Antolović, 2010: 53, 54.)

Kako bi unaprijedili svoj rad arhivi se međusobno povezuju u jedinstveni informacijski i opći informacijski sustav Republike Hrvatske kao i međunarodne sustave prijenosa obavijesti, izradom obavijesnih pomagala i davanjem stručnih i znanstvenih obavijesti.(Antolović, 2010).

5. DRŽAVNI ARHIV U OSIJEKU

Posljednja adresa Državnog arhiva u Osijeku od 1973.godine, nakon nekoliko seljenja i mijenjanja lokacije je obnovljenoj zgradi bivše vojarne u Ulici Kamilla Firingera 1, u Tvrđi (slika 6)

Slika 6. Zgrada Državnog arhiva u Osijeku

Izvor: Državni arhiv u Osijeku URL: <https://www.dao.hr/>

Sama zgrada je spomenik kulture prve kategorije u sastavu Tvrđe, kao cjelovito zaštićene spomeničke urbane jezgre koja je posljednji puta obnovljena 1996.g. jer je teško bila oštećena u Domovinskom ratu.

5.1.Povijest arhiva

Arhivskih izvora do početka 18. stoljeća je vrlo malo za područje Slavonije, Baranje i Srijema jer je većina izvora uništena kroz ratna događanja, a posebno tijekom osmanske okupacije i ratova. Tek nakon oslobođenja Slavonije od osmanske vlasti počela je sustavna briga za spise. U 1698. godini Gradski statut Osijeka u točki 15. donio je odredbu da se "porezni i upravni spisi, gotov novac i gradski pečat moraju čuvati na sigurnom mjestu". Kad 1809. godine Osijek postaje Slobodni i kraljevski grad po uzoru na ostale gradove organizira svoj arhiv i arhivara koji se brinu o čuvanju i uporabu spisa koji su nastajali radom Gradskog poglavarstva. Uz sa arhiv veliki dio

vrijedne dokumentacije sačuvala su i druge institucije vlasti, vlastelinstva i Crkva jer su imali svoje pismohrane i arhive. Briga za spise Arhiva u Osijeku obuhvaćala je tadašnji „veliki kotar Osijek“ tj. današnju Osječko-baranjsku, Vukovarsko-srijemsku i Virovitičko-podravsku županiju.

Nakon 1945. godine kreće nov način pristupa i odnosa prema arhivskom gradivu kao kulturnoj baštini. Odobrenjem Ministarstva prosvjete 18. studenog 1947. godine u Osijeku je osnovana Ispostava Državnog arhiva u Zagrebu (arhivsko spremište).

Od 16. srpnja 1956. godine Arhiv je postao samostalna ustanova Rješenjem Narodnoga odbora Kotara Osijeka, a od 1. siječnja 1957. godine nazvan Arhiv u Osijeku. Tada se pri Arhivu osniva i poseban Partijski arhiv, koji je za zadaću imao prikupljati, obrađivati i objavljivati gradivo za radnički pokret, Komunističku partiju i partizansku vlast za vrijeme Drugoga svjetskog rata. Partijski arhiv se 1962. godine izdvojio i pripojio tadašnjem Historijskom arhivu u Osijeku. Kako je rasla arhivska građa tako su rasle potrebe arhiva za većim prostorom pa je Skupština Općine Osijek dodijelila je 1971. Arhivu zgradu bivše vojarnje, današnja ulica K. Firingera 1.

Tijekom Domovinskog rata 1991/1992. Arhiv je, kao i brojne druge zgrade u Osijeku, stradao, kako zgrada tako i dio gradiva. Promjenom zakonskih propisa o radu i djelatnosti arhiva mijenjala su se i imena ovoga arhiva te se zvao Povijesni arhiv (od 1993.g. do 1998. g), a posljednji naziv mu je upravo ovaj posljednji tj. Državni arhiv u Osijeku (DAOS). U isto vrijeme . Osnivaju se i Arhivski sabirni centar u Vinkovcima (od 1989. godine) i Arhivski sabirni centar u Virovitici (od 1999. godine) zbog nedostatka prostora u Arhivu u Osijeku. Područje djelatnosti i nadležnosti Arhiva u Osijeku nije se mijenjalo do 2009. godine te je do tada obuhvaćalo područje današnje Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske i Virovitičko-podravске županije. Od 1. svibnja 2009. teritorijalna nadležnost Državnog arhiva u Osijeku se mijenja te se odnosi samo na područje Osječko-baranjske županije jer je osnovani Državni arhiv u Vukovaru započeo samostalnim djelovanjem od 1. siječnja 2009. za područje Vukovarsko-srijemske županije, a Državni arhiv u Virovitici od 01. svibnja 2009. za područje Virovitičko-podravске županije.

5.2.Djelatnosti arhiva i teritorijalna nadležnost

Djelatnici Državnog arhiva u Osijeku, prema Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018) obavljaju poslove kao i Državni arhiv, a koji su prethodno navedeni.

U početku svog rada DAOS je imao znatno veću teritorijalnu nadležnost, a time i veliku količinu gradiva koju nije mogao adekvatno prikupljati, čuvati i obrađivati, a taj problem nisu riješili ni ispostavni centri u Vinkovcima, Vukovaru i Virovitici. Posljednjih godina, odnosno od 2009.g situacija se nešto popravila jer novoosnovani arhiv u Vukovaru i Virovitici povlače i sređuju građu s njihova područja. No nedostatak prostora za građu koja se kontinuirano stvara je i dalje prisutan premda se građa prikuplja isključivo za područje Osječko-baranjske županije.

5.3.Ustroj arhiva

Prema dostupnim podacima na internetskoj stranici Državnog arhiva u Osijeku prikazani su sljedeći ustrojbeni odjeli:

- „Opći odjel
- Odjel za nadzor i zaštitu arhivskog i registraturnog gradiva izvan Arhiva
- Odjel za sređivanje i obradu arhivskog gradiva javne uprave
- Odjel za sređivanje i obradu arhivskog gradiva pravosuđa
- Odjel za sređivanje i obradu arhivskog gradiva gospodarstva i bankarstva
- Odjel za sređivanje i obradu arhivskog gradiva društvenih službi, osobnih i obiteljskih fondova i zbirke matičnih knjiga
- Odjel za dokumentacijsko-informacijske poslove i knjižnica
- Restauratorska i knjigoveška radionica
- Upravno vijeće“

Uz svoju temeljnu misiju, prikupljanja, čuvanja i sređivanja građe DAOS se sve više uključuje u suradnju s ostalim institucijama kulture u Osijeku, pokreće svoje projekte i izložbe s ciljem da

privuče javnost i istraživače koji bi mogli koristiti arhivsku građu. Neki od posljednjih projekata i izložbi DAOSA su: Bicikl u Osječkoj prošlosti i Osječke katastrofe u arhivskim zapisima.

6. ZAKLJUČAK

Čovjek je društveno biće što potvrđuju dokazi brojnih stručnjaka kako se od svojih početaka, a to radi i danas, povezivao u različite zajednice ili skupine (organizacije) kako bi opstao, olakšao si rad i život. „Stupanj čovjekove organiziranosti obilježavao je njegov život, a time i njegovu kulturu, kao i kulturu zajednice. Postupnim razvojem čovjekovih stvaralačkih, odnosno proizvodnih snaga razvila se i organizacija tih aktivnosti s ciljem da se sa što manjim ulaganjem ostvare što kvalitetniji rezultati „(Antolović, 2010:str. 8.)

Dobro je poznato kako je organizacija sastavni dio svakog posla, svake tvrtke, pa tako i bez dobe organizacije ne mogu svoju misiju i ciljeve ostvariti ni institucije u kulturi.

Institucije u kulturi te tako i arhivi sa svojim specifičnostima osnivaju se i organiziraju kao javne ustanove kojima je misija sačuvati osobna i zajednička siječanja ljudi proteklih vremena i na adekvatan način približiti ih potrebama suvremenog čovjeka.

Arhivi čuvaju dio povijesti nekog mjesta, grada, države, naroda. Samim time pokazuju svoju važnost. Posebno mjesto među hrvatskim arhivima zauzima Državni arhiv u Osijeku koji pamti i čuva povijest Osijeka i Slavonije te je uvijek na raspolaganju svojim građanima. Državni arhiv u Osijeku čuva oko 1.500 fondova i zbirka s ukupno više od 8.000 dužnih metara gradiva i više od 50.000 fotografija. Organizirana stručna vodstva, kroz arhivska spremišta, izložbeni prostor, čitaonicu i suvenirnicu educiraju posjetitelje te ih tako senzibiliziraju i bude u njima znatiželju, ne bi li i sami počeli otkrivati, istraživati ili čak sačuvati od zaborava svoje porijeklo. Osječki arhiv uvijek će imati svoje mjesto u poznatim konturama grada na Dravi.

„Arhivsko gradivo svakodnevno potvrđuje svoju vrijednost na različite načine kao izvor podataka istraživačima, kao podrška u poslovanju raznim institucijama, kao sredstvo za zaštitu i ostvarenje raznih prava fizičkim i pravnim osobama te kao poveznica s prošlošću javnosti i građanima“.

(www.arhiv.hr)

7. LITERATURA

1. Antolović, J. (2010.), *Organizacija i kultura*, Zagreb, Hadrijan d.o.o.
2. Pavelin, G. (2017.), *Odnosi s javnošću u funkciji potpore arhivskom menadžmentu i menadžmentu događanja*, Zagreb, Alineja d.o.o.
3. Državni arhiv u Osijeku, (<http://www.dao.hr/index.php/arhiv/o-arhivu/povijest-arhiva>)
4. [pristup 18.8.2020]
5. Državni arhiv u Osijeku, (<http://www.dao.hr/index.php/arhiv/o-arhivu/zgrada-arhiva>) [pristup 18.8.2020.]
6. Državni arhiv u Osijeku, (<http://www.dao.hr/index.php/arhiv/o-arhivu/djelatnosti>) [pristup 18.8.2020.]
7. Državni arhiv u Osijeku, (<http://www.dao.hr/index.php/arhiv/o-arhivu/teritorijalna-nadleznost>) [pristup 18.8.2020.]
8. Državni arhiv u Osijeku, (<http://www.dao.hr/index.php/arhiv/o-arhivu/ustroj>) [pristup 18.8.2020]
9. Grad Osijek, službeni portal, (<https://www.osijek.hr/kultura/ustanove/drzavni-arhiv-u-osijeku/>) [pristup 18.8.2020.]
10. ICOM (n.d.) <https://icom.museum/en/> [pristup 17. 8. 2020.]
11. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42619>) [pristup 17. 8. 2020.]
12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31016>) [pristup 17. 8. 2020.]
13. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=31481>) [pristup 17. 8. 2020.]
14. Hrvatski državni arhiv, (<http://www.arhiv.hr/Arhivska-slu%C5%BEba/Arhivi-u-Hrvatskoj>) [pristup 17.8.2020.]
15. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27550>) [pristupio 17.8.2020.]
16. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32130>) [pristup 17.8.2020.]

17. Hrvatski državni arhiv, (<http://www.arhiv.hr/hr-hr/O-nama/Djelatnost/Osnovna-djelatnost>) [pristup 18.8.2020]
18. Hrvatski državni arhiv, (<http://www.arhiv.hr/hr-hr/O-nama/Ustroj>) [pristup 18.8.2020.]

8. PRILOZI

Popis slika

1. Slika 1. Vrste muzeja prema vrsti zbirki.....	7
2. Slika 2. Vrste muzeja prema području djelovanja.....	7
3. Slika 3. Funkcionalna organizacije HNK u Zagrebu	10
4. Slika 4. Divizijska organizacija polivalentne ustanove kulture	11
5. Slika 5. Matrična organizacija restauratorske ustanove	12
6. Slika 6. Zgrada Državnog arhiva u Osijeku	17

Popis tablica

1. Tablica 1. Broj kulturnih institucija u Republici Hrvatskoj.....	2
2. Tablica 2. Broj knjižnica u Republici Hrvatskoj	3

